

Ukraińska młodzież w Polsce – pragnienie osobistego rozwoju czy przyszłość polskiej gospodarki?

Olena Silchuk

Współczesny świat dyktuje nam warunki życia i zachowania. Granice państw oraz kultur zacierają się. Przeciętny młody człowiek nie przywiązuje się do jednego miejsca, szuka lepszych warunków życia i samorealizacji. Powszechnie mówi się o migracji zewnętrznej oraz wewnętrznej. Kwestia imigrantów powoduje konflikty; wśród obywateli państw docelowych powstają stereotypy dotyczące tej grupy społecznej. Na przykładzie młodych ukraińskich imigrantów w Polsce spróbuję określić przyczyny i skutki procesów migracyjnych.

Statystyka mówi sama za siebie

W okresie 25 stycznia – 29 listopada 2015 roku Departament Legalizacji Pobytu Urzędu do spraw Cudzoziemców wydał obywatelom Ukrainy: 32 310 decyzji o udzieleniu zezwolenia na pobyt czasowy, 565 decyzji o udzieleniu zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE i 6 066 decyzji o udzieleniu zezwolenia na pobyt stały¹. Wśród decyzji o udzieleniu zezwolenia na pobyt czasowy 4 953 dotyczyło edukacji, a zatem wydano je prawdopodobnie osobom młodym. Oprócz tego ukraińscy studenci przebywają w Polsce na podstawie wizy narodowej. Ogólna ich liczba wynosi obecnie 23 329².

W ostatnich latach do Polski na studia przyjeżdża coraz więcej Ukraińców. Wybierają oni bardzo często uczelnie w pobliżu granicy – dla przykładu na studia do Lublina w 2014 roku dostało się około 1 500 studentów ukraińskiego pochodzenia³. Kolejnym docelowym ośrodkiem akademickim jest Warszawa (w 2013 roku studia w tym mieście rozpoczęło 1 760 młodych Ukraińców⁴). Tendencja ta corocznie

¹ Urząd do spraw Cudzoziemców, *Raport na temat obywateli Ukrainy* [PDF], 31.01.2016. Dostępny w internecie: <http://udsc.gov.pl/statystyki/raporty-specjalne/biezaca-sytuacja-dotyczaca-ukrainy> [dostęp: 3.02.2016].

² Główny Urząd Statystyczny – Departament Badań Społecznych i Warunków Życia [dalej: GUS], *Szkoły wyższe i ich finanse* [PDF], Warszawa 2015, s. 139. Dostępny w internecie: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/szkoły-wyzsze-i-ich-finanse-w-2014-r-2,11.html> [dostęp: 3.02.2016].

³ A. Puculek, *Studenci o kolegach z Ukrainy: Zajmują miejsca Polakom*, „Wyborcza.pl” [online], 28.11.2014. Dostępny w internecie: http://lublin.wyborcza.pl/lublin/1,48724,17036981,Studenci_o_kolegach_z_Ukrainy__Zajmuja_miejsca_Polakom.html [dostęp: 3.02.2016].

⁴ Urząd Miasta Stołecznego Warszawy – Centrum Komunikacji Społecznej, *Studenci zagraniczni w Polsce i Warszawie* [PDF], 7.03.2013. Dostępny w internecie: https://www.um.warszawa.pl/sites/default/files/attach/aktualnosci/study_in_warsaw.pdf [dostęp: 3.02.2016].

wzrasta. Warto zaznaczyć, że prywatne uczelnie (na przykład Akademia Leona Koźmińskiego lub Uczelnia Łazarskiego) funkcjonują m.in. właśnie dzięki obecności studentów z Ukrainy.

Wśród uczelni cieszących się szczególnym zainteresowaniem tej grupy studentów należy ponadto wymienić: Collegium Civitas, Politechnikę Opolską, Politechnikę Poznańską, Polsko-Japońską Akademię Technik Komputerowych, Szkołę Główną Gospodarstwa Wiejskiego, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Uniwersytet w Białymstoku, Wyższą Szkołę Bankową w Chorzowie, Wyższą Szkołę Bankową w Gdańsku i Wyższą Szkołę Bankową w Poznaniu⁵.

Dlaczego młodzi Ukraińcy decydują się na studia w Polsce? Należy przedstawić trzy główne przyczyny. Pierwszą z nich są ceny studiów. Niekiedy studia w Polsce kosztują tyle samo lub czasem nawet mniej w porównaniu do cenników ukraińskich uczelni (chodzi o tak popularne kierunki jak: ekonomia, filologie obce, prawo etc.). Dla porównania w 2015 roku czesne za rok studiów na Wydziale Prawa i Administracji na Uniwersytecie Warszawskim wynosiło 7 tys. złotych rocznie⁶, a za studia prawnicze na Uniwersytecie Narodowym „Akademia Kijowsko-Mohylańska” – 32 tys. hrywien, a więc niemal tyle samo⁷. Ponadto panuje przekonanie, że uczelnie polskie mają wyższy poziom nauczania, ponieważ kierują się standardami Unii Europejskiej.

Kolejną przyczyną to podejmowanie lub przedłużanie studiów w Polsce ze względu na otrzymanie stypendium od rządu polskiego lub z funduszy unijnych. W 2015 roku takiego rodzaju stypendia otrzymało około 1 620 osób⁸. Wśród stypendiów wyróżniamy m.in.: ofertę Biura Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej⁹, która obejmuje w większości stypendia dla doktorantów; Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego¹⁰, które oferuje stypendia na roczne staże dla młodych naukowców oraz na magisterskie „Studia Wschodnie”;

⁵ *Ukraina – na fali wznoszącej*, „Study in Poland” [online] [2012]. Dostępny w internecie: http://study-inpoland.pl/konsorcjum/index.php?option=com_content&view=article&id=6139:ukraina-na-fali-wznoszaczej&catid=211:110-newsletter-2015&Itemid=100143 [dostęp: 3.02.2016].

⁶ Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, *Wydział Prawa i Administracji, kierunek studiów: prawo – opłaty za studia w roku akademickim 2015/2016* [PDF]. Dostępny w internecie: <http://www.wpia.uw.edu.pl/studia/prawo-finansowe-i-skarbowosc/oplaty> [dostęp: 3.02.2016].

⁷ Національний університет «Кієво-Могилянська Академія», *Про зміни до Правил прийому до Національного університету «Кієво-Могилянська академія» у 2015 році* [PDF], 23.06.2015. Dostępny w internecie: <http://www.ukma.edu.ua/images/docs/admission/pravyla2015/247.pdf> [dostęp: 3.02.2016].

⁸ GUS, *Szkoły wyższe i ich finanse...*, dz. cyt., s. 166–168.

⁹ Źródło informacji: Biuro Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej (<http://buwiwm.edu.pl>).

¹⁰ Źródło informacji: Studium Europy Wschodniej UW (<http://www.studium.uw.edu.pl>).

czy też Program Stypendialny Ministra Kultury „Gaude Polonia” przeznaczony dla młodych twórców kultury oraz tłumaczy literatury polskiej z krajów Europy Środkowo-Wschodniej, w pierwszej kolejności z Białorusi i Ukrainy¹¹. Oprócz stypendiów finansowanych przez stronę polską istnieje jeszcze szereg innych – m.in. Erasmus oraz program stypendialny imienia Lane’a Kirklanda.

Ostatnim powodem podejmowania przez młodych Ukraińców decyzji o przyjeździe do Polski jest równoległe ze studiami rozpoczęcie pracy. Osoby z tej grupy zazwyczaj przybywają do Polski już z podpisaną umową o pracę (przeważnie w branży IT lub w międzynarodowych korporacjach: Deloitte, Ernst and Young czy też w przedsiębiorstwach ukraińsko-polskich). W czasie studiów większość młodych Ukraińców równoległe pracuje lub odbywa różnego rodzaju praktyki i staże.

Emigracja Polaków

Aby móc w drugiej części artykułu zmierzyć się z panującymi na temat Ukraińców w Polsce stereotypami, przedstawię dane statystyczne dotyczące zjawiska emigracji z Polski. Liczba imigrantów (z Polski) z zezwoleniem na pobyt stały w 2014 roku utrzymała się na podobnym poziomie jak w roku poprzednim (około 12 tys.)¹². Głównymi krajami emigracji, tak jak w latach poprzednich, pozostają Niemcy i Wielka Brytania. Wśród imigrantów dominują Ci, którzy po zamieszkiwaniu na stałe za granicą decydują się na powrót do kraju. Najwięcej Polaków powróciło zatem z krajów, które były w ostatnich latach ich głównymi kierunkami emigracji (Wielka Brytania, Niemcy). W porównaniu z zeszłorocznym badaniem liczba tych, którzy chcą emigrować, wzrosła o 250 tys. osób (obecnie wynosi ona 1,2 mln osób). Najbardziej zainteresowani wyjazdem są ludzie młodzi – poniżej 35. roku życia. Decydują się na wyjazd z kraju nie tylko ze względu na większe szanse na znalezienie pracy, ale przede wszystkim ze względu na warunki zatrudnienia, wysokość pensji, a także traktowanie przez zwierzchników.

Główne powody emigracji z Polski to praca i studia. W tej chwili w Wielkiej Brytanii studiuje około 5-6 tys. Polaków. Zgodnie z oficjalnymi danymi studia w Anglii kosztują 9 tys. funtów rocznie. Każdy obywatel Unii Europejskiej, podobnie jak każdy Brytyjczyk, może jednak ubiegać się o pożyczkę rządową na pokrycie czynszu. Spłatę zaczyna się dopiero wtedy, gdy zarobki studenta lub już absolwenta przekroczą próg 21 tys. funtów rocznie w Wielkiej Brytanii lub około 11 tys. funtów

¹¹ Źródło informacji: Narodowe Centrum Kultury (<http://www.nck.pl/gaude-polonia/298232-o-programie-gaude-polonia>).

¹² GUS Notatka informacyjna. Informacja o rozmiarach i kierunkach czasowej emigracji z Polski w latach 2004 – 2014, Warszawa [online], 5.10.2015 r. Dostępny w internecie: http://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5471/11/1/1/szacunek_emigracji_z_polski_w_latach_2004-2014. [PDF]

w Polsce¹³. Kiedy zarobki spadną poniżej tej kwoty, spłata może zostać przerwana, po 30 latach niespłacona część pożyczki zostaje umorzona, a jeśli przez 30 lat zarobki nie przekroczą wyznaczonej minimalnej kwoty, pożyczka jest całkowicie anulowana. Za darmo można studiować w Szkocji i Danii. Najwięcej nauka kosztuje w Stanach Zjednoczonych, ale na amerykańskich uniwersytetach bardzo rozwinięte są programy stypendialne, można więc i tam studiować bez opłat. Polacy chętnie korzystają z tej możliwości.

Szacuje się, że do 2050 roku liczba osób w wieku 15-64 lat w Polsce zmniejszy się o 8,3 mln, z czego o 6,3 mln – w miastach. Znajdzie to odzwierciedlenie w systematycznym zwiększaniu się liczby oraz odsetka ludności starszej¹⁴. Według danych statystycznych GUS do 2035 roku przewiduje się powrót Polaków, którzy emigrowali masowo w latach 80. oraz w latach 2006-2010¹⁵. Warto zaznaczyć, że większość Polaków z emigracji lat 80. po przejściu na emeryturę zamierza wrócić do kraju. Ludzie młodzi natomiast (poniżej 35. roku życia), czyli szacunkowo 75 proc. emigrantów, w większości nie mają takich planów.

Praca Ukraińców w Polsce

W ostatnich latach Rzeczpospolita zaczęła otwierać się na ukraińskich studentów, dając im możliwość podjęcia pracy w czasie studiów oraz po ich zakończeniu bez konieczności posiadania specjalnego zezwolenia. 1 maja 2014 roku weszła w życie *Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 roku o cudzoziemcach*. Zawiera ona ułatwienia dla obcokrajowców pracujących i studiujących w Polsce. Jednym z nich jest zezwolenie na pobyt czasowy dla studentów, przyznawane na 15 miesięcy. Gdy cudzoziemiec przebywa w Polsce krócej niż rok, zezwolenie jest przyznawane na rok akademicki lub na czas studiów oraz dodatkowo na kolejne 3 miesiące. Cudzoziemcy kontynuujący studia otrzymują obecnie zezwolenia na pobyt czasowy wydłużone z 1 roku do 3 lat. Zmiany objęły również cudzoziemców będących absolwentami polskich uczelni, którzy szukają pracy na terenie RP. Mogą oni ubiegać się o zezwolenie na roczny pobyt czasowy. Ma im to umożliwić pozostanie w Polsce, a wręcz zachęcić do niego¹⁶.

¹³ O. Siczek, *Młodzi chcą studiować za granicą*, rozm. D. Czerwińska, „Puls Biznesu” [online], 25.08.2015. Dostępny w internecie: <http://kariera.pb.pl/4266348,33399,mlozdi-chca-studiuowac-za-granica> [dostęp: 3.02.2016].

¹⁴ GUS, *Podstawowe informacje o rozwoju demograficznym Polski do 2014 roku* [PDF], 27.01.2015. Dostępny w internecie: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/podstawowe-informacje-o-rozwoju-demograficznym-polski-do-2014-roku,12,5.html> [dostęp: 3.02.2016].

¹⁵ GUS – Departament Badań Demograficznych, *Prognoza ludności na lata 2008-2035* [PDF], Warszawa 2009. Dostępny w internecie: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-na-lata-2008-2035-publicacja,1,4.html> [dostęp: 3.02.2016].

¹⁶ *Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach*, „Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej” Nr 2013 poz. 1650 [online], 12.12.2013. Dostępny w internecie: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130001650> [dostęp: 3.02.2016].

Ustawa, która powinna była ułatwić pracę cudzoziemcom, w praktyce nie funkcjonuje idealnie. Pierwszą przeszkodą w podjęciu pracy jest potrzeba uzyskania informacji od właściwego starosty województwa, w którym zamierza pracować młody Ukraińiec. Nie potrzebuje on zezwolenia na pracę podczas studiów, aby jednak móc ją wykonywać legalnie, musi otrzymać potwierdzenie od starosty, że pracodawca może zatrudnić cudzoziemca, przy czym ten ostatni nie będzie zajmować miejsca pracy obywatelowi Polski. Procedura otrzymania takiego zaświadczenia (tak zwany test rynku pracy) zajmuje od 2 tygodni do 1,5 miesiąca. W czasie oczekiwania na informację od starosty cudzoziemiec nie może zostać zatrudniony, a większość pracodawców nie chce czekać ponad miesiąc na pracownika. Nierzadko prowadzi to do zjawiska pracy „na czarno”.

Według danych statystycznych za I półrocze 2015 roku zebranych przez Ministerstwo Pracy (por. tabelę poniżej) Ukraińcy są najczęściej zatrudniani jako robotnicy wykwalifikowani (8 194), wykonawcy prac prostych (4 987), pracownicy budowlani (3 920), pracownicy w gospodarstwach domowych (3 244), pracownicy transportu i gospodarki magazynowej (2 290). Liczba Ukraińców zatrudnionych w pozostałych branżach wynosi mniej niż 1000 osób. Wśród pracowników w branżach: informatyka, handel oraz informacja i komunikacja, praca biurowa zdecydowanie dominują osoby młode (do 35. roku życia).

Tabela 1. Zezwolenia na pracę dla cudzoziemców według obywatelstwa, wybranych grup pracowniczych oraz grup zawodów i typu zezwolenia, w układzie wojewódzkim (I półrocze 2015 roku)¹⁷

Obywatelstwo	ogółem wydanych zezwoleń na pracę	z ogółem (z rubr. 1)																
		w/g grup pracowniczych		w/g grup zawodów							w/g typu zezwolenia							
		kadra kierownicza, eksperci	robotnicy wykwalifikowani	pracownicy przy pracach prostych	informatycy	prawnicy	zawody artystyczne	zawody medyczne	w tym		zawody nauczycielskie	w tym nauczanie języków obcych	Typ A	Typ B	Typ C	Typ D	Typ E	
									lekarze	pielęgniarki i położne								
razem	w tym funkcje w zarządach osób prawnych																	
Ukraina	20.092	519	46	8.194	4.987	263	2	59	136	6	4	36	0	19.079	49	813	110	41

¹⁷ Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, *Zezwolenia na pracę dla cudzoziemców według obywatelstwa, wybranych grup pracowniczych oraz grup zawodów i typu zezwolenia, w układzie wojewódzkim. (I półrocze 2015 roku.)* [XLS]. Dostępne w internecie: <http://www.mpips.gov.pl/analizy-i-raporty/cudzoziemcy-pracujacy-w-polsce-statystyki> [dostęp: 3.02.2016].

Obywatelstwo	Ogółem wydane zezwolenia na pracę	w/g grup pracowniczych											
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	przetwórstwo przemysłowe	budownictwo	handel hurtowy i detaliczny	transport i gospoarka magazynowa	działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	informacja i komunikacja	działalność finansowa i ubezpieczeniowa	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	edukacja	opieka zdrowotna i pomoc społeczna	gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników
Ukraina	20.092	1.348	1.364	3.920	1.456	2.290	403	329	62	941	28	69	3.244

Tabele sporządzone na podstawie danych Ministerstwa Pracy wskazują na zainteresowanie pracowników z Ukrainy pracą w Polsce. Z jednej strony rząd RP zachęca pracowników z Ukrainy do przyjazdu i podjęcia pracy w Polsce, z drugiej jednak pojawia się problem utrzymania zatrudnienia i obniżonej stawki wynagrodzenia.

Według raportów Ministerstwa Pracy w pierwszym półroczu 2015 roku w Polsce pojawił się deficyt pracowników w branżach: analitycy systemów komputerowych i pracownicy centrów obsługi telefonicznej (pracownicy call center). Na ten temat wypowiada się Michał Młynarczyk, dyrektor zarządzający Hays Poland: „Brak dostępności odpowiednich pracowników najczęściej dotyczy sektora IT. Dynamiczny rozwój firm w kierunku teleinformatycznym sprawia, że zapotrzebowanie na wysoko wykwalifikowanych specjalistów przerasta dostępność odpowiednich kandydatów na rynku pracy. Tymczasem Ukraina na przykład dysponuje doświadczonymi programistami, którzy chcieliby pracować w Polsce. Obserwując sytuację w branży IT, już teraz można zauważyć skłonność firm do zatrudniania specjalistów ze Wschodu i przewidujemy, że w 2016 roku ta tendencja tylko się pogłębi. Obecnie ograniczenie Ukraińcom możliwości podjęcia pracy w sektorze IT skutkowałoby jedynie stratą dla polskiej gospodarki”¹⁸.

W niektórych branżach istnieje natomiast nadwyżka pracowników. Są wśród nich operatorzy urządzeń energetycznych, dyżurni ruchu, manewrowi i wykonawcy zawodów pokrewnych, kierownicy w instytucjach usług wyspecjalizowanych gdzie indziej niesklasyfikowani, pracownicy do spraw transportu, klasyfikatory żywności i wykonawcy zawodów pokrewnych, maszyniści kolejowi i metra, pracownicy zakładów pogrzebowych, planiści produkcyjni, opiekunowie dziecięcy¹⁹.

¹⁸ J. Koc, J. Miśków, *Imigranci w Polsce mogą „wpłynąć na obniżenie wynagrodzeń”. Zyskiwać będą wyspecjalizowane agencje pracy*, „Puls HR” [online], 29.12.2015. Dostępny w internecie: <http://www.pulshr.pl/praca-tymczasowa/imigranci-w-polsce-moga-wplynac-na-obnizenie-wynagrodzen-zyskiwac-beda-wyspecjalizowane-agencje-pracy,30619,0,29554.html> [dostęp: 3.02.2016].

¹⁹ Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej – Departament Rynku Pracy, *Zawody deficytowe i nadwyżkowe. Informacja sygnalna za I półrocze 2015 roku* [PDF], Warszawa 2015. Dostępny w internecie: <http://www.mpips.gov.pl/analizy-i-raporty/raporty-sprawozdania/rynek-pracy/zawody-deficytowe-i-nadwyzkowe/ok2015> [dostęp: 3.02.2016].

Wskaźniki nadwyżki ustalono, dzieląc liczbę osób zarejestrowanych jako wykonujące dany zawód przez liczbę ofert przedstawionych na rynku pracy.

„W obecnej sytuacji demograficznej faktem jest, że Polska do 2050 roku powinna przyjąć od 5 do 7 mln imigrantów i uważam, że powinni być to imigranci z Ukrainy, Białorusi i Wietnamu, bo oni już sprawdzili się na polskim rynku pracy” – mówi Cezary Kaźmierczak, prezes Związku Przedsiębiorców i Pracodawców²⁰. Zaufanie ze strony przedsiębiorców polskich do Ukraińców potwierdzają także wywiady z kierownikami działów HR oraz innymi fachowcami. Bartosz Kaczmarczyk, prezes grupy Loyd, mówi: „Zatrudnianie Ukraińców, którzy są coraz aktywniejsi na polskim rynku pracy nie stanowi jednak zagrożenia dla Polaków poszukujących pracy, lecz wypełnia lukę zatrudnienia w ważnych dla nas obszarach gospodarki, takich jak m.in. rolnictwo”²¹. „Już dzisiaj w Polsce pracuje ponad 400 tys. Ukraińców, a liczba ta będzie się zwiększać. Jednocześnie warto pamiętać, że Polacy nie powinni obawiać się cudzoziemców wchodzących na rynek pracy. Pracodawcy szukają wśród obcokrajowców osób do prac, których Polacy nie chcą wykonywać, albo szukają wysoko wykwalifikowanych pracowników, których brakuje wśród Polaków”²² – wyjaśnia Krzysztof Ingot, pełnomocnik Zarządu Work Service.

Wśród analityków rynku pracy można też zauważyć pewne obawy. „W 2015 roku nastąpił gwałtowny wzrost [liczby] składanych oświadczeń o zamiarze zatrudnienia cudzoziemca. Tylko w pierwszym półroczu 2015 roku wydano ich więcej niż w całym 2014 roku, tj. dla 410 tys. osób. Jeżeli ten trend utrzymałby się do końca roku (a nie mamy jeszcze danych), to mamy w Polsce około 800 tys. legalnie pracujących obywateli Ukrainy. Ile cudzoziemców pracuje w Polsce nielegalnie – tego nie wie nikt. Szacuje się, że od 50 tys. do 800 tys. I to są już poważne zagrożenia dla polskiego rynku pracy” – wyjaśnia Jan Guz, szef Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych²³.

Podsumowując, trzeba stwierdzić, że z punktu widzenia polskiego rynku pracy zatrudnianie Ukraińców jest korzystne, zwłaszcza na stanowiskach mało opłacalnych. Oczywiście dochodzi do nieprawidłowości. Niektórzy pracodawcy wykorzystują obecną trudną sytuację na Ukrainie i podczas rozmów kwalifikacyjnych dość często oferują wynagrodzenie zaniżone, uzasadniając, że i tak na Ukrainie nie ma lepszych warunków zatrudnienia. Oczekują, że osoba ubiegająca się o pracę podejmie ją nawet za niską kwotę.

²⁰ J. Koc, J. Miśków, *Imigranci w Polsce mogą „wplynąć na obniżenie wynagrodzeń”*, dz. cyt.

²¹ Tamże.

²² Tamże.

²³ Tamże.

Stereotypy

W odniesieniu do zjawiska studiowania i pracy Ukraińców w Polsce istnieje bardzo dużo stereotypów, które dotyczą obu stron. Najpoważniejsze i najczęściej powtarzane dotyczą rzekomego zajmowania przez Ukraińców miejsc pracy Polakom oraz rzekomo ogromnych kwot stypendiów otrzymywanych na polskich uczelniach przez Ukraińców. Z drugim z tych stereotypów warto skonfrontować dane Głównego Urzędu Statystycznego z lat 2014-2015. Wynika z nich, że stypendia socjalne otrzymało w tych latach 196 890 studentów, w tym 149 121 Polaków. Stypendia rektora przyznano 109 408 studentom, w tym 76 695 Polakom. Liczba cudzoziemców otrzymujących stypendia ze strony polskiej wyniosła zaś 1 620²⁴.

Należy również pochylić się nad stereotypowym stwierdzeniem, że Ukraińcy zajmują miejsca pracy Polakom. Z danych przytoczonych wcześniej jasno wynika, że Ukraińcy pracują w branżach mniej opłacalnych i mniej popularnych wśród Polaków. Jest to zjawisko normalne dla całego świata. Obserwacje te warto porównać z sytuacją polskich imigrantów w Wielkiej Brytanii. Wyjeżdżają oni zazwyczaj w poszukiwaniu większych zarobków. Najwięcej Polaków, 20 proc., pracuje w gastronomii, cateringu i hotelarstwie. Często znajdują oni pracę także w przemyśle (13 proc.) i na budowach (8 proc.). Około 6 proc. pracuje w handlu detalicznym²⁵. Statystyczny Polak pracujący na Wyspach zarabia mniej niż 16 tys. funtów rocznie (ok. 1300 funtów miesięcznie). To prawie dwukrotna wartość średniego wynagrodzenia w Polsce, jednak znacznie poniżej średniej w Wielkiej Brytanii. Dla porównania statystyczny Brytyjczyk zarabia rocznie 27 tys. funtów. Powyższe dane jasno wskazują, że Polacy nie pracują na najlepiej opłacanych stanowiskach, wręcz przeciwnie – często poniżej własnych kwalifikacji. Nie odbierają też miejsc pracy Brytyjczykom²⁶.

Polscy imigranci w Wielkiej Brytanii pracują w ciężkich zawodach, ale również korzystają z zasiłków. Pobiera je 14,5 tys. Polaków, czyli więcej niż Pakistańczycy i Somalijczycy łącznie. Ponadto szacuje się, że każdego roku na dzieci polskich pracowników pozostające w Polsce wypłaca się łącznie 14 mln funtów zasiłków²⁷. Ukraińcy zatrudnieni w Polsce na takich samych warunkach jak Polacy w Wielkiej Brytanii nie otrzymują natomiast żadnych zasiłków od państwa. Nawet uzyskanie zezwolenia na pracę i pobyt Ukraińca w Polsce trwa przeciętnie 6-10 miesięcy, nie tyl-

²⁴ GUS, Szkoły wyższe i ich finanse..., dz. cyt., s. 166–168.

²⁵ J. Owen, *Thousands of Polish workers to take part in the first ever migrant workers strike in Britain*, „The Independent” [online], 8.08.2015. Dostępny w internecie: <http://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/thousands-of-polish-workers-to-take-part-in-the-first-ever-migrant-workers-strike-in-britain-10445970.html> [dostęp: 3.02.2016].

²⁶ M. Gawęda, *Taka jest prawda o pracy Polaków na Wyspach. Twarde dane*, „Biznes.pl” [online], 20.08.2015. Dostępny w internecie: <http://biznes.pl/kraj/taka-jest-prawda-o-pracy-polakow-na-wyspach-twarde-dane/cb3dx4> [dostęp: 3.02.2016].

²⁷ Tamże.

ko w przypadku pracowników tymczasowych i sezonowych, lecz także w przypadku osób zatrudnionych na podstawie bezterminowych umów o pracę.

Reasumując, warto zaznaczyć, że zarówno emigracja Ukraińców do Polski, jak i Polaków do krajów zachodnich ma przede wszystkim podłoże ekonomiczne. Przedstawiciele obu narodowości poszukują większych zarobków oraz możliwości osobistego rozwoju. Ukraińcy w Polsce i Polacy w krajach zachodnich studiują i pracują w podobnych warunkach i jest to proces nieunikniony. Z danych statystycznych wnioskujemy, że zarówno imigranci ukraińscy w Polsce, jak i imigranci polscy w Wielkiej Brytanii pracują w branżach, w których pojawia się deficyt i w których miejscowi obywatele nie chcą pracować ze względu na zbyt niskie wynagrodzenie. Praca Ukraińców w Polsce pomaga więc rozwijać polską gospodarkę, zaczynając od branży rolniczej, a kończąc na pracy w biurach oraz IT. Oprócz tego ważne jest, że podatek i wszystkie składki pozostają w Polsce, zamiast trafiać na Ukrainę, podczas gdy podatki Polaków pracujących w Wielkiej Brytanii wpływają do polskiego budżetu.

Ze względu na długą procedurę otrzymywania zezwoleń na pracę, młodzieży ukraińskiej nie tak łatwo jest legalnie podjąć pracę w Polsce, co prowadzi do występowania zjawiska pracy „na czarno”, na czym z całą pewnością traci właśnie strona polska. Stosunki polsko-ukraińskie można ułatwić, jeśli obie strony przestaną się kierować stereotypami i zaakceptują realia współczesnego świata – starzenie się społeczeństw, globalizację i powszechne zjawisko emigracji zarobkowej.

Olena Silchuk – doktorantka na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego. Zajmuje się badaniami dotyczącymi życia społeczno-kulturalnego Ukraińców w Polsce w latach 1990-2004.

Ukrainian Youth in Poland – Desire for Personal Growth or the Future of Poland’s Economy?

Olena Silchuk

The question of immigration causes various conflicts and reactions in today’s world. Among citizens of targeted countries, stereotypes arise concerning given social groups. The author uses the example of young Ukrainian immigrants to Poland to determine the causes and effects of migration processes. An increasing number of young Ukrainians are currently deciding to study in Poland. The main reasons for this phenomenon include the price of studying in Poland – which is little higher and often close to, or even lower than the price of studying in Ukraine – while simultaneously, the prestige and significance of a completed diploma is ostensibly higher in Poland. Another reason for Ukrainians choosing to study (or continue their studies) in Poland are scholarships received from the Polish government or drawn from EU funds. In 2015, around 1620 individuals received such scholarships. Another factor which attracts young Ukrainians to Poland is the ability to work while studying.

For comparison, the author presents the characteristics of the phenomenon

Украинская молодежь в Польше - стремление к личному развитию или будущее польской экономики?

Олена Сильчук

Проблема иммигрантов на сегодня является источником различных конфликтов. Среди коренного населения определенных стран формируются стереотипы не только о иностранцах в целом, но и о отдельных социальных группах переселенцев конкретно взятой национальности. На примере молодых украинских иммигрантов проживающих в Польше, автор пытается определить причины и последствия миграционных процессов. Все больше молодых украинцев предпочитает учиться в Польше. Одной из основных причин этого явления является стоимость обучения, которая часто равна или даже ниже аналогов на Украине, не говоря уже о престижности образования в польских вузах. Еще одна причина приезда украинской молодежи в Польшу – это возможность получения стипендии на время учебы от польского правительства или фондов Европейского Союза. В 2015 году такого вида стипендии получили около 1 620 человек. Еще одним фактором, который привлекает молодых украинцев в

of Polish immigration to Western European countries. The main goal of the article is the recognition and critical analysis of the most important stereotypes concerning the presence of Ukrainians in Poland. The most serious and most oft-repeated is that Ukrainians allegedly “steal” Polish jobs, as well as the reputed huge scholarship sums obtained by Ukrainians at Polish universities.

Польшу, является возможность найти работу одновременно с обучением.

Для сравнения автор также представляет характеристику феномена эмиграции поляков в Западную Европу. Основная цель этой статьи - определение и критический анализ главных стереотипов, касающихся украинцев в Польше. Одними из наиболее часто встречаемых стереотипов является занятие украинцами рабочих мест поляков, а также то, что молодые украинцы получают огромное количество стипендий в польских учебных заведениях.

